

Teresa Furmanek – Wnęk

Cudze lubimy, swoje chwalimy, bo dobrze wiemy co posiadamy. Turystom miejscowym i przyjezdnym proponujemy trasy spacerowe, rowerowe lub autokarowe jeśli wykraczają poza obręb miasta. Korzystając z zamieszczonych opisów można wybrać dłuższy lub krótszy wariant spaceru lub wzbogacić go zwiedzaniem muzeum albo kąpielą w basenie krytym. Różnorodność tematyczna tras umożliwi poznanie dziejów miasta, pokaże mniej znane a ciekawe miejsca. Życzymy wielu wrażeń i zachęcamy do uprawiania turystyki pieszej.

Trasa I- widokowa

Stacja PKP – ul. Metzgera – ul. Floriańska – ul. Grunwaldzka – stacja PKP

Czas na przejście: około 60 minut

Opis trasy:

Stacja PKP – W grudniu 2006 r. oddano do użytku fragment drogi południowej łączący ulicę Metzgera z ulicą Piłsudskiego. Połączono przejściem podziemnym dworzec autobusowy ze stacją PKP. Obok budynku stacji stoi pomnik kolejarzy poległych w czasie II wojny światowej. W latach 1872 – 1884 wybudowana została linia kolejowa tzw. „Kolej transwersalna”, biegnąca od Żywca przez Nowy Sącz, Stróże, Jasło, Krosno, Zagórz i dalej w kierunku wschodnim. Po zbudowaniu w 1890 roku linii kolejowej Jasło – Rzeszów miasto stało się ważnym węzłem kolejowym. Począwszy od 1880r. naczelnikiem stacji był Alojzy Metzger. Za jego kadencji zbudowano nowy dworzec, ogrzewalnię, bloki kolejowe. W uznaniu zasług jedną z ulic nazwano jego imieniem. Biegnie ona wzdłuż linii kolejowej.

Ulica Metzgera –

Alojzy Metzger – od 1888 roku burmistrz miasta Jasła, zmarł około 1906 roku (brak dokładnej daty). W czasie pogrzebu (lipiec) rozszalała się burza, piorun zabił konia przy karawanie, a grad wielkości orzecha włoskiego wybił szyby niemal w całym mieście.

– U zbiegu ulic Metzgera i Kochanowskiego stoi posąg Matki Bożej z przełomu XVIII i XIX wieku a naprzeciwko jedna z ocalałych przedwojennych kamienic. Jest żywym świadectwem przeszłości – do dziś widać na niej ślady kuli odłamków bomby, która eksplodowała nieopodal. Zachował się dokument wydany z urzędu ksiąg gruntowych miasta Jasła z 7 kwietnia 1911r. z nazwiskami ówczesnych właścicieli – Tomasza i Marii Wójcik – ozdobiony okrągłą pieczęcią **C.K. Urząd Hipoteczny Sądu Obwodowego w Jasle**.

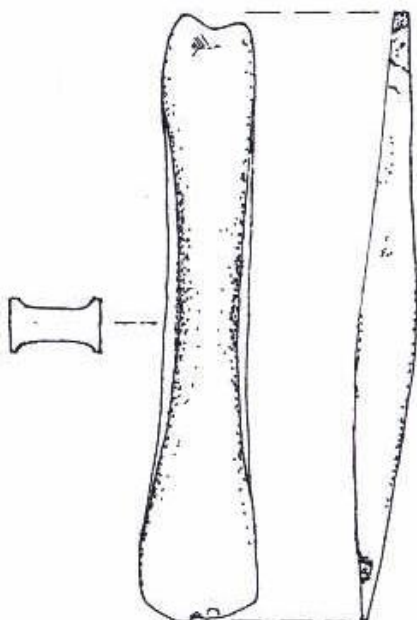
Ulica Floriańska – Oddanie drogi południowej zmieniło układ komunikacyjny miasta. Zlikwidowany został przejazd kolejowy przy ulicy Floriańskiej. W tym miejscu po lewej stronie ulicy stoi Huta Szkła w Jaśle. Najstarszy (decyzja rządowa o lokalizacji nosi datę 15 maja 1929r.) w mieście i do niedawna jedyny w Polsce zakład produkujący szkło witrażowe. Idąc dalej dochodzimy do cmentarza żydowskiego. Można dojść do niego również ul. Grunwaldzką biegnącą wzdłuż torów (przejście z ul. Metzgera na wysokości posągu Matki Bożej).

Cmentarz żydowski – **kirkut**, to jedyny materialny pomnik po licznej grupie mieszkańców miasta. W okresie przedwojennym ludność żydowska stanowiła 25% ogółu mieszkańców. Na terenie cmentarza można zobaczyć 100 macew (płyta nagrobna z napisem w języku hebrajskim), a także mogiłę zbiorową żołnierzy austriackich pochodzenia żydowskiego poległych w I wojnie światowej. W ogrodzenie cmentarza wmurowano ocalałe resztki z macew, na których widać symbole żydowskie, tworząc w ten sposób „jasielską ścianę płaczu”. Ciekawostką jest macewa **Steinhaus**(stryjka słynnego matematyka), na której data urodzenia i śmierci zapisana jest według kalendarza żydowskiego. Hugo Dionizy Steinhaus- jaślanin, wybitny matematyk, profesor Uniwersytetu Wrocławskiego w 1965 r. otrzymał tytuł Honorowego Obywatela miasta Jasła. Zmarł w 1972 r. we Wrocławiu i tam jest pochowany.

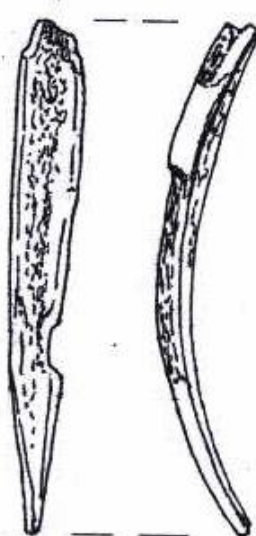
Na wschód od cmentarza pomiędzy trasami kolejowymi na Krosno i Rzeszów rozciąga się teren zwany przez miejscowych „**Gródkiem**”. Nazwa sugeruje istnienie grodziska co potwierdzają wykopaliska, a także położenie terenu- duża owalna przestrzeń i bliskość rzeki Jasiołki.

Wszystkie eksponaty archeologiczne odnalezione w czasie wykopalisk na terenie „Gródka” zostały przekazane w depozyt do Muzeum Podkarpackiego w Krośnie.

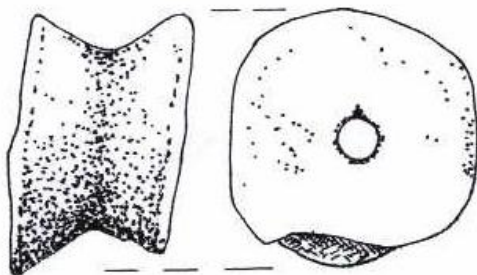
Siekierka – epoka brązu

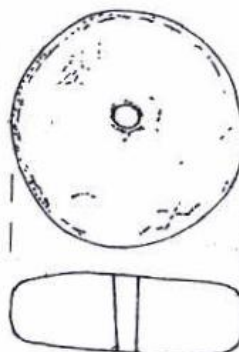
Przekłuwacz – epoka brązu

Prześlik – epoka brązu

Szpula gliniana – epoka brązu

Ulicą Grunwaldzką dochodzimy na szczyt Miejskiej Góry, gdzie stoi **kościół i klasztor sióstr Wizytek**. Przywędrowały one do Jasła z Wersalu w roku 1901, na czas budowy klasztoru rezydowały w Cieklinie, dopiero w roku 1903 przeniosły się do Jasła. W czasie II wojny światowej obydwa obiekty zostały wysadzone w powietrze. Ocalała **figura Matki Bożej** – obecnie stoi na placu przed kościołem, który został zbudowany w roku 1951. Obok kościoła znajduje się mur otaczający dawną prochownię austriacką, którą zaadaptowano na kapliczkę(znajduje się ona na terenie cmentarza zakonnego).Ciekawostką przyrodniczą jest piękna aleja kasztanowa, a na placu przed kościołem rośnie kasztanowiec, który ma jadalne owoce. Poniżej kościoła znajduje się **pomnik grunwaldzki** postawiony w miejscu, gdzie w 1910 roku w 500 rocznicę grunwaldzkiej wiktorii umieszczono obelisk. Po zniszczeniach wojennych odbudowano go w 1949r. Ze wzgórza widoczna jest piękna panorama Jasła i Beskidu Niskiego. Wyróżnia się w niej **Liwocz** (wzniesienie o charakterystycznie zaokrąglonych stokach), wyraźne też są **Wzgórza Warzyckie**, a wprawne oko przy dobrej pogodzie dostrzeże masyw **Magury Wątkowskiej**.

Trasa II – Miejsca Pamięci Narodowej

Za Bursą – Kościół Franciszkański – park miejski – ul. Kadyiego – ul. Sokoła – ul. Asnyka – ul. Mickiewicza – stary cmentarz

Czas przejścia: około 2 godziny. Opis trasy:

Za Bursą –W październiku 1912 r. otwarto bursę gimnazjalną im. A. Mickiewicza. Na przełomie lat 1939-1940 zainstalowała się tu komendantura policji- gestapo. Cele piwniczne dawnej bursy gimnazjalnej, w czasie okupacji były miejscem tortur więźniów – tu przetrzymywano między innymi rodzinę Madajewskich zaangażowaną w akcję odbicia więźniów przygotowywaną przez żołnierzy AK.

Kościół Franciszkański – Do miasta franciszkanie przybyli w 1899r. Pierwsza ich siedziba mieściła się przy ulicy Mickiewicza (obecnie w tym miejscu budynek KRUS). Pierwotne obiekty wzniesione w 1903 – 1904r. zostały zburzone przez Niemców. Ocalała część zabudowań klasztornych, w których dziś mieści się Przychodnia Rejonowa. Przetrwiała pożogę figura świętego Antoniego, którą przeniesiono do nowego kościoła, wzniesionego w latach 1957 – 1963 przy skrzyżowaniu ulic Szopena i 3-go Maja. W nawie, po prawej stronie tablice poświęcone pamięci jaślan poległych i pomordowanych w czasie II wojny światowej.

Park miejski – został założony w latach **1896 – 1897** przez zasłużonego pedagoga jasielskiego, dyrektora Szkoły Wydziałowej Żeńskiej **T. Bernardzikiewicza**, któremu przy pracach pomagała młodzież. Park powstał na terenie mokradeł. Centralne miejsce zajmowała altanka z ciekawym maskaronem nazywana glorieta.

W setną rocznicę insurekcji postawiono **pomnik Tadeusza Kościuszki** (1794 – 1894r.). Jest to rzeźba autorstwa Tadeusza Błotnickiego z 1899r.. Obok **Grób Nieznanego Żołnierza**, pod którym złożono ziemię z miejsc walk Polaków (1914, 1920, 1939, 1945). Jest to płyta symbolicznego grobu Żołnierza Polskiego poległego za Ojczyznę.

Przed wejściem do parku **pomnik 600- lecia** nadania Jasłu praw miejskich.

Po parkowych alejkach przechadzał się przebywający z wizytą w Jasle w roku 1900 **cesarz Franciszek Józef**. Nie lubił on wojen, ale kochał wojsko. **Manewry wojskowe** były jedną z jego ulubionych rozrywek. W **1900r.** na miejsce kolejnych manewrów wybrano tereny położone wokół Jasła. Długo przygotowywano się w mieście do tej wizyty. Przy wjeździe do miasta ustawiono trzykondygnacyjną bramę triumfalną, ozdobiono dworzec i domy w mieście. Gościom oddano do dyspozycji budynek Rady Powiatowej, budynek Kasy Oszczędności, Gimnazjum, a w parku rozbito specjalny namiot.

Wychodząc z parku widzimy przy ul. H.Kołłątaja na ścianie bloku (na wprost JDK) tablicę upamiętniającą **200 rocznicę uchwalenia Konstytucji 3Maja** z następującym napisem:

*„Szczęśliwość narodów
od praw sprawiedliwych
praw skutek od ich
wykonania zależy”.*
1791 – 1991

Dalej idziemy ulicą Kościuszki mijając po drodze **Hotel Krakowski** – obecnie Zakład Energetyczny Rejon Jasło.

Jedna z przecznic nosi imię **dr St. Kadyiego**.. Na ścianie budynku tablica poświęcona doktorowi, który ofiarował miastu dom i cenne zbiory muzealne. Po przebudowie ofiarowanego budynku znalazło tu swą siedzibę **Muzeum Regionalne**.

Ulica Sokoła – nazwa nawiązuje do powstałego w 1887r. **Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”**. W ich siedzibie mieści się obecnie kino „**Syrena**”.

Budynek łączy ulicę Asnyka z placem **Żwirki i Wigury**. Przez wiele lat plac pełnił funkcję dworca autobusowego co pamiętają starsi mieszkańcy. W zachodniej części placu stała haubica – symbol „Braterstwa Broni” – Korpusu Czechosłowackiego i Armii Radzieckiej, których działania doprowadziły do wyzwolenia Jasła. Haubicę przeniesiono do Muzeum Broni w Dukli. Na wprost kina skwerek z kotwicą. Upamiętnia ona wodowanie statku m/s „Jasło” w stoczni duńskiej w 1967r..

Ulica Asnyka – to tu w jednej z kamienic odbyło się pierwsze po wojnie posiedzenie Rady Narodowej. Na pamiątkowej tablicy data- **18 luty 1945**.

Ulica Mickiewicza –

Na skrzyżowaniu ulic Mickiewicza i Czackiego stoi kościół św. Stanisława (dawniej **kaplica gimnazjalna** wybudowana w **1893r.**). Warto zwrócić uwagę na tablice pamiątkowe umieszczone przy wejściu do kościoła. Jedna z nich poświęcona jest **Józefowi Piłsudskiemu** w 70 rocznicę odzyskania niepodległości, druga – **ks. J.Popieluszcze**. Wewnątrz kościoła, zaraz za drzwiami głównego wejścia wisi tablica, na której wypisano nazwiska uczniów jasielskiego gimnazjum oraz ich dowódcy **Romana Saphiera** – nauczyciela przysposobienia wojskowego.

06.09.1920r. stoczyli potyczkę pod Firlejówką z oddziałami konnicy Bu-dionnego. Poświęcili swe młode życie w obronie ojczyzny.

Idziemy dalej ul. Mickiewicza i zatrzymujemy się przy jednym z bloków, na ścianie którego wisi tablica poświęcona rodzinie **Madejew-skich**. Przed wojną w tym miejscu stała drewniana willa z dużym ogro-dem. Posesja sąsiadowała z kaplicą gimnazjalną, wynajmowali ją pań-stwo Madejewscy. Ich dom był kwaterą dla zespołu dywersyjnego, który dokonał akcji uwolnienia 66 więźniów politycznych w nocy **5 – 6 sier-pnia 1943r.** (umożliwiono ucieczkę 67 więźniom pospolitym).

Ludwik Madejewski senior – inżynier, inspektor górniczy zbierał dane wywiadowcze na potrzeby wywiadu KG AK dla siatki „Tytus”.

Florentyna (żona) – organizowała pomoc dla więźniów, była łączniczką, współpracowała z Kedywem AK Rzeszów.

Ludwik (syn) – żołnierz miejscowego ośrodka Kedywu.

Zdzisław (syn) – uczeń tajnych kompletów gimnazjalnych.

Aresztowani przez Gestapo 03.01.1944 roku, po dziesięciu dniach prze-wiezieni do Krakowa i tam rozstrzelani (matka rozstrzelana w Warzy-cach 31.03.1944r.).

Od 1986r. **Rodzina Madejewskich** jest patronem Jasielskiego Hufca ZHP. Na skwerze przed Przychodnią Rejonową **Patron Miasta Jasła – Święty Antoni z Padwy**. Obok przy budynku KRUS widoczne resztki muru wkomponowane w ogrodzenie.

Ulicą Jagiełły dochodzimy do zabytkowej kapliczki z **figurą Matki Bożej z Dzieciątkiem (XIXw.)**. Stoi ona w miejscu , gdzie dawniej były obwa-rowania miejskie, a okolicę zwano **Podwalem**. Według miejscowej trady-cji zbudowano ją z ruin zamku Golesz i cegły . Obecnie jest przedmiotem kultu. Powyżej miejsce, gdzie przed wojną stała świątynia izraelicka zbu-rzona przez hitlerowców. Po wojnie wybudowano tam restaurację „Pano-rama”, obecnie zamienioną na dom handlowy.

Stary cmentarz –

23 września 1986r. wpisany do rejestru zabytków. W zachowa-nych księgach **Libri mortuorum** pierwszy wpis dotyczy zmarłej Kune-gundy Sroczyńskiej z 7 maja **1784 roku**. Najstarszy zarys cmentarza po-kazuje mapa z 1826 roku, obiekt był ogrodzony murem, posiadał kaplicę i dom grabarza. We wschodniej alei – grobowiec profesora gimnazjum **Włodzimierza Kuziana** – naczelnika młodzieży, związanego z Towarzystwem Gimnastycznym „Sokół”. Ze składek uczniów i przy wsparciu finansowym władz miejskich, ufundowano figurkę sokoła, która zdobi jego kwaterę do dziś.

Pierwszego września, w pierwszych godzinach wojny zbombardowano lotnisko w Moderówce. Poległych na miejscu pochowano w Szebniach, rannych przewieziono do Jasła.

Groby siedmiu zmarłych lotników znajdują się na jasielskim cmentarzu. Zachował się również kamienny krzyż, pozostałość po cmentarzu z I wojny światowej.

Na terenie cmentarza znajduje się kaplica grobowa rodziny Lisowieckich (1903r.). Antoni Lisowiecki (ur. 1870 – zm. 1925r). Marszałek Rady Powiatowej w Jasle. Jego dwór w Niegłowicach był ośrodkiem ruchu niepodległościowego.

Nową kaplicę murowaną wybudowano w latach 1859 –1862 ze składek parafian. Jest to budowla w stylu neogotyckim, wewnątrz polichromia przedstawiająca sceny symbolizujące nieuchronność śmierci, na ołtarzu krucyfiks barokowy, na ścianach obrazy z XVIII w.. Na zewnątrz kaplicy krzyż z Chrystusem ukrzyżowanym z XVII w.. Prawdopodobnie pochodzi on ze spalonego Kościoła Karmelitów. W 1900r. kaplicę odnowiono (nowy dach i wzmocnienie murów).

W 1859r. zmarła 22 miesięczna córeczka Ignacego Łukasiewicza, jej nagrobek odnowiono w 1996r..

Grobowiec **Antoniego Koralewskiego** i jego żony Eleonory znajduje się przy alejce wiodącej do kaplicy cmentarnej. Na płycie nagrobkowej stoi pomnik w kształcie obelisku wykonany przez P. Kulkę w Tarnowie. Antoni Koralewski herbu „Korab” to człowiek wielce zasłużony dla miasta. To z jego inicjatywy zostało utworzone gimnazjum w 1868r. . Dbał o rozwój i rozbudowę miasta; z własnych funduszy pokrył koszty likwidacji stawu, w miejscu obecnego parku miejskiego. Funkcję burmistrza pełnił przez trzy kadencje, w uznaniu zasług przyznano mu tytuł „Honorowego Obywatela”

Początkowo na mogiłach zmarłych stawiano żelazne lub drewniane krzyże. Dopiero w drugiej połowie XIX w. pojawiły się bardziej okazałe nagrobki. Na jasielskim **Starym cmentarzu** na szczególną uwagę zasługuje **Pieta** stojąca na grobie Pietrzyckich, której autorem jest jasielski artysta Józef Sroczyński. Grób Wł. Niemca stojący w pierwszej kwarterze ma formę kapliczki przydrożnej z postacią Matki Boskiej. Autorem pomnika jest Józef Aszklar z Krościenka Wyżnego.

Trasa III- śródmiejska

Rynek – Fara – Gorajowice – Ulaszowice – Plac Żwirki i Wigury

Czas przejścia: około 2 godz.

Rynek –

W Ryнку swą siedzibę mają – Starostwo Powiatowe i Urząd Miasta. To najstarsza część miasta, kamieniczki odbudowano ze zniszczeń, a najstarsze domy pochodzą z przełomu XVIII – XIXw. **Sień domu nr 14 – sklepienie gotyckie.**

Rynek 17 – budynek, w którym **Ignacy Łukasiewicz** prowadził aptekę, obecnie jest tam tablica pamiątkowa. Na skwerze słupowa kapliczka z **Janem Nepomucenem z 1770r. (chronił od powodzi).**

Fara –

Kościół parafialny pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP wzniesiony w **1446r.** staraniem braci Stanisława i Mikołaja Cielątków (kilka lat wcześniej ich brat Jan był wójtem w Jaśle). W 1944r. legł w gruzach, odbudowany w latach 1946 – 1956.

Ocalały nieliczne gotyckie detale architektoniczne. Z XV w. pochodzą mury prezbiterium, nawy i zakrystii – zbudowane z rozmaitych gatunków kamienia: piaskowca, zlepieńców ciężkowickich, gładów narzutowych – przegład tworzywa skalnego z najbliższej okolicy. Przy łączeniu nawy z prezbiterium ciekawe gotyckie odrzwia prowadzące do wieżyczki. Łuk tęczy ma u podstawy laskowania gotyckie, środek tęczy wypełnia grupa Ukrzyżowania w stylu gotyckim, na belce tarcza z wyobrażeniem herbu Jasła.

Przed kościołem dzwonnica z cegły z **dzwonem „Urban”** z 1613r. pochodzącym prawdopodobnie z dawnego kościoła karmelitów. W otoczeniu kościoła stare drzewa: akacje, dęby, lipy (objęte opieką konserwatorską).

Schodząc ulicą **Wałową** dochodzimy do **placu Bartłomieja z Jasła** – rozległego placu targowego. Dawniej stał tu **młyn** nad kanałem doprowadzającym wodę z Jasiołki. W okresie okupacji część placu z przylegającymi domami została zamieniona przez hitlerowców na **getto**. Podczas budowy obiektu ZUS odkryto **resztki murów miejskich** na skarpie.

Gorajowice – dawniej majątek ziemski teraz większą część terenu zajmuje szpital specjalistyczny, który otacza krajobrazowy park (ciekawostką przyrodniczą jest **katalpa** – potocznie nazywana drzewem waniliowym; rozpoznać ją można po dużych liściach i zwisających strąkach). Wśród drzew neogotycki pałacyk wzniesiony w 1858r. Pierwsza wzmianka o budowlu pochodzi z 1629r., znajduje się w Spisie Dóbr Koronnych. „Zameczek murowany” posiadał most zwodzony z basztą i gankami, a całość była otoczona wałem ziemnym. W 1888r. **Tadeusz Sroczyński** kupił majątek Gorajowice od rodziny Trzecieckich. Remont pałacu prowadził architekt Tadeusz Stryjeński. Nowi właściciele wprowadzili się 14 września 1901r..

Tadeusz Sroczyński – ostatni właściciel – studiował w Wiedniu rolnictwo, skutecznie inwestował w wiercenia naftowe w okolicach Jasła. Zainicjował utworzenie spółki do budowy destylarni ropy naftowej w Niegłowicach (dzisiejsza Rafineria Jasło S.A.). Od 1895r. nadzorował tę budowę pan Henryk Hubal – Dobrzański (kuzyn żony T. Sroczyńskiego) zarządca majątku – Gorajowice. Pan Sroczyński był człowiekiem bardzo aktywnym: zainicjował utworzenie banku rolnego, pełnił funkcję prezesa Rady Powiatowej w Jaśle, Rady Szkoły Podstawowej w Brzyszczkach, Powiatowego Związku Ziemian; był też członkiem Galicyjskiego Towarzystwa Kredytowego – Ziemskiego. W czasie I wojny światowej wnętrze pałacu zniszczono.

W latach trzydziestych działało tu gospodarstwo ogrodnicze, mleczarnia, prowadzono hodowlę karakułów i koni rasy angloarabskiej. W latach 1933 – 37 czynny był internat dla 25 chłopców, których dowożono do Gimnazjum w Jaśle. Wśród wychowanków był Andrzej Deskur – obecny kardynał w Watykanie.

W okresie międzywojennym gośćmi pałacu byli: córka Marszałka Jadwiga Piłsudska (pilotowała szybowiec, który wylądował w pobliżu), grupa oficerów z majorem Henrykiem Dobrzańskim. Major urodził się w Jaśle w 1897r.. Tu spędził dzieciństwo, potem wyjechał z matką i siostrą do Krakowa. Jego matka była córką powstańca z 1863r., a wnuczką oficera Wojsk Polskich w powstaniu listopadowym. Po mieczu zaś jest potomkiem pułkownika Dobrzańskiego, który był adiutantem króla St. A. Poniatowskiego. Miał 17 lat, gdy w 1914r. wstąpił do Legionów Polskich. W okresie międzywojennym należał do jeździeckiej reprezentacji Polski. Brał udział w Międzynarodowych Zawodach Hippicznych w Nicei. Wygrał konkurs o nagrodę „Monaco”, w 1926r. w Londynie wywalczył II miejsce. W reprezentacji narodowej startował dziewięciokrotnie zdobywając 26 nagród w tym 3 pierwsze. Kiedy wybuchła wojna dowodził oddziałem ułanów.

Po kapitulacji Polski nie złożył broni i w grudniu 1939r. założył „Oddział Wydzielony Kawalerii Wojsk Polskich” zwany od pseudonimu dowódcy „Hubalczykami”. Była to pierwsza zorganizowana grupa partyzancka. 30 kwietnia 1940 r. Zginął w lesie pod Anielinem.

Na murze pałacu – tablica pamiątkowa. Jego imieniem nazwano MOSiR w Jaśle i jedna z ulic nosi imię Hubalczyków. W czasie II wojny światowej pałac zajęły wojska niemieckie. Tadeusz Sroczyński zmarł 13 lutego 1942r., pochowany w kaplicy Zborowskich w Bieździedzy.

Ulaszowice –

W okresie I wojny światowej w okolicach Jasła walczyły oddziały wojsk austrowęgierskich, niemieckich i rosyjskich. Nasilenie działań miało miejsce w grudniu 1914 i maju 1915r.. Pozostałością po tej wojnie jest około 50 cmentarzy na terenie powiatu. W rejonie obecnego osiedla Ulaszowice znajdował się cmentarz wojenny nr 22, z którego pozostał obelisk z tablicą inskrypcyjną o treści:

*Potrzeba Nibelungów stworzyła Nibelun-
gów moc,
Wiernych bohaterów śmierć dokonała
cudów wielu;
Smok, który omotał nas nienawiścią zwy-
ciężony leży,
A światem znowu zawładnął pokój.*

Na końcu ulicy Łukasiewicza ciekawostka przyrodnicza – piaskowiec krośnieński dolny (wiek – **oligocen ok. 30 milionów lat**). Miejsce to nazwano „**Pod Skalą**”.

Przy ulicy Lwowskiej 12 – obelisk granitowy z tablicą upamiętniającą powstanie pierwszej w świecie rafinerii ropy naftowej. Do Jasła **Łukasiewicz** przybył w **1857r.** Miał już wtedy na swym koncie wiele doświadczeń z destylacją ropy naftowej i udoskonalił konstrukcję lampy naftowej. Objął w dzierżawę aptekę, a w posiadłości Tytusa Trzecieckiego założył rafinerię. Rafineria w Ułaszowicach (prawdopodobnie stała niedaleko wymienianego wcześniej miejsca „pod skałą”) spłonęła w 1859r. na skutek wybuchu podgrzewanej ropy. Sukcesem wynalazcy było zaprezentowanie swoich osiągnięć na **Krajowej Wystawie Rolniczej w Jasle**. Utworzył pawilon, w którym podziwiano produkty ropy naftowej, pokazane po raz pierwszy poza pracownią badacza (27 – 29 maj 1858r.).

W dyplomie nadanym mu z tej okazji napisano „**Wyroby z plodów ziemnych, a w szczególności zaś: olej skalny, kamfina, olej do maszyn, maść na wozy, asfalt i gudrina**”.

Zainicjował swoją działalnością rozwój przemysłu naftowego na naszym terenie. W 1863r. powstało Galicyjskie Gwarectwo Naftowe „Harkłowa”, a w **Nieglowicach na przełomie lat 1889 – 90 wybudowano rafinerię**.

Wracając do centrum **ulicą Karmelicką** dochodzimy do **placu Żwirki i Wigury**. Nazwa ulicy wzięła się stąd, że dawniej stał tu **klasztor i kościół karmelitów**, o którym pierwsze wzmianki pochodzą z lat 1400 – 1404. Kościół spłonął w 1785r. co przyspieszyło likwidację klasztoru przez władze austriackie. Zakon założony został w ok. 1150 r. w Palestynie na górze Karmel (stąd nazwa). Przed rokiem 1437 przeniesiona została z Węgier do klasztoru słynąca cudami figura Matki Boskiej. Ściągały do niej pielgrzymki z Węgier i Słowacji. Po pożarze figurę przeniesiono do fary a następnie w 1789r. do Tarnowca.

Jedna z legend mówi , że na trasie wędrówki św. Wojciecha znalazło się Jasło. Zatrzymał się, by ugasić pragnienie. Źródło znajdowało się na terenie klasztoru.

Trasa IV - trzy rzeki

rowerowa

Miejscem startu jest teren przy kładce łączącej dzielnicę Gądkę z ulicą W. Pola. Dawniej w tej okolicy stał młyn, a jego istnienie potwierdza nazwa ulicy „Na Młynek” umieszczona na dawnych mapach. Zjeżdżamy z wałów i kolejny przystanek robimy na ul. Szopena przy figurze Matki Boskiej z 1659r. Skręcamy w ul. Szkolną i Mickiewicza, przejeżdżamy

przez most na Wisłoce. Z jego wysokości widać wpadającą do niej Jasiołkę. Po prawej stronie rozciąga się dzielnica Kaczorowy – obok stojącej tam przy drodze kapliczki rośnie lipa drobnolistna, która ma ok. 150 lat. Na przepływających przez Jasło rzekach można zobaczyć m.in.: łabędzia niemego, dziką kaczkę, czajkę, cyrankę. Za mostem skręcamy w lewo i zdobywamy Jarzeniówkę. Dłuższy postój robimy przy „Podkarpackiej Troi”- śladach dawnego grodziska. Stamtąd przez Topoliny i most na rzece Ropie wracamy do miejsca startu przez Gądkę.

Trasa V- Podzamcze

rowerowa

Wyruszamy z ul. W. Pola(kładka) i wałami docieramy do ul. Mickiewicza; następnie ul. Szajnochy dojeżdżamy do kładki na Jasiołce i dalej jedziemy wałami do ul. Żeromskiego lub jednej z odnóg ul. 17 Stycznia. Mijamy dzielnicę Kowalowy i ul. Krakowską docieramy na Podzamcze. Przy głównej ulicy znajduje się znak informujący o cmentarzu z I wojny światowej. Ścieżką pomiędzy domami docieramy do położonego w lesie obiektu nr 36i 37 (jednego z wielu w powiecie jasielskim); cmentarz został zaprojektowany przez architekta Johana Jagera. Szlakiem międzygminnym dochodzimy do Golesza (od 2000 roku rezerwat przyrodniczo-geologiczny). Z istniejącego tu niegdyś zamku będącego własnością miecznika krakowskiego - Zyndrama z Miszkowic niewiele zostało. Można podziwiać wychodnie piaskowca ciężkowickiego oraz bogatą na tym terenie florę. Idąc cały czas szczytem dojdziemy do małego, ale malowniczego wodospadu. Leśną ścieżką dochodzimy do ulicy Podzamcze i wracamy do miasta.